

EKOLOŠKE RADIONICE U ŠKOLAMA

Priručnik za nastavnike

Save the Children

Sweden
Sverige

DOMOVIK

Izdavač

**NVO Domovik
Sutjeska bb Mitrovica
e-mail: office@domovik.org
www.domovik.org**

Autor

Slobodan Miljković

Ovaj priručnik je namenjen nastavnicima u cilju sticanja novih znanja, primera dobre prakse i o podizanju svesti o važnosti uvođenja ekoloških sekcija u škole. Nastao je u okviru ekološke kampanje eko pokreni se koji je podržan od strane Save The Children.

Ovaj material/proizvod je finansirala Vlada Švedske. Sadržaj je isključivo odgovornost autora. Vlada Švedske ne deli nužno iznete stavove i mišljenja.

EKOLOŠKE RADIONICE U ŠKOLAMA

Priručnik za nastavnike

Sadržaj

Ekološke radionice	5
Uvodne napomene; ZAŠTO EKOLOGIJA	5
Vannastavne aktivnosti:	5
Najčešće vannastavne aktivnosti:.....	6
Ekološke radionice:.....	6
Očekivani rezultati ekološke sekcije:	6
ZAŠTO EKOLOGIJA?	7
Stanje na terenu	7
Primeri dobre prakse	7
Dečija ekološka akademija	7
Udruženje „Eko spiral“	8
Ekološke sekcije u školama	9
OŠ “Novi Beograd”	9
OŠ „Stanimir Veljković Zele“ Bojnik	9
OŠ „Petar Leković“ Požega.....	9
Hemijsko-prehrambena tehnološka škola u Beogradu.....	9
Gimnazija u Kruševcu	10
Aktivnosti na polju ekologije u našem okruženju	10
Ekološke aktivnosti u školama na Kosovu	11
Načini na koje se mogu sprovesti sekcije	11
Saradnja.....	12
Učenici.....	12
Nastavnici / stručni saradnici / direktor / pomoćni radnici	12
Roditelji	13
Radionice.....	13
Projektna nastava	14
Preporuke za rad	14

Ekološke radionice

Uvodne napomene; ZAŠTO EKOLOGIJA

Često, pogotovo u poslednjoj deceniji, u medijima slušamo o ekološkim promenama i posledicama na planetu Zemlju. Ti izveštaji su puni informacija o porastu temperature, smanjenju ledenih površina, klimatskim promenama. Često se govori o čoveku, kao najvećem faktoru tih promena, ali i o strategijama za smanjenje emisija štetnih materija. Naizgled, sve ovo deluje kao globalni problem kojem određeni pojedinci nisu dorasli. Tu nastaje greška, jer je svaki pojedinac jedna od karika u lancu životne sredine. Svaki pojedinac je zagađivač, no, što je još važnije za našu priču i potencijalni borac za podizanje ekološke svesti. Tu dolazimo do srži naše brošure - da bi neko bio borac za podizanje ekološke svesti, ali i da deluje u tom pogledu, mora biti i sam svestan. Najbolji način da se to dogodi jeste procesom socijalizacije i to kroz vaspitno-obrazovni rad. Ipak, tu postoji problem. Ukoliko bi učenike „zatrjavali“ dodatnim obavezama, moglo bi doći do kontraefekata, ali ukoliko bi se igrali, slušali njih i sa njima kreirali plan i program, te na neformalan način obrađivali ove teme, spojili bismo dve važne stvari, ukazivali bismo i radili na ekološkim problemima, a učenicima bi razvijali kritički stav i edukovali bi ih kroz savremene metode edukacije o ekološkim problemima.

Vannastavne aktivnosti:

Vannastavne aktivnosti imaju za cilj dodatni razvoj obrazovnih procesa. Pomoću njih se razvijaju društvene, humanitarne, sportske i kulturne aktivnosti. Još važniji element vannastavnih aktivnosti jeste i to što učenicima omogućuju potvrđivanje njihove ličnosti na obrazovnom, kreativnom, društvenom i ličnom planu. Pomoću vannastavnih aktivnosti učenici će proširiti, produbiti, ali i steći nova znanja i veštine. Za uspešan rad vannastavnih aktivnosti potrebno je da rad bude kontinuiran, osmišljen, te po mogućstvu da postoji saradnja između škole, roditelja i određenih institucija koji mogu obogatiti vannastavne aktivnosti.

Najčešće vannastavne aktivnosti:

Analizom sadržaja, odnosno uvidom na sajtove različitih osnovnih i srednjih škola, vidljivo je da veliki broj njih imaju uvrštene različite vannastavne aktivnosti. No, česta je situacija da se sa vannastavnim aktivnostima završava samo na papiru, upisivanjem časova, kako bi se zadovoljila određena administrativna forma, dok ključni element kontinuiranog rada i ostvarivanje cilja ostaje po drugoj strani. Svakako, ovo nije praksa kod svih nastavnika niti u svim školama, pa shodno tome treba sagledati širu sliku, šta je u žiži interesovanja nastavnika i učenika. Najčešće se pominju sledeće vannastavne aktivnosti u školama: literarna, likovna, muzička, recitatorska, sportska, dramska, strani jezici. Manji broj vannastavnih aktivnosti su i novinarske, tehničke ili modelarske, ekološke, informatičke, plesne, robotičke, preduzetničke. Svakako, ekološka sekcija u sklopu vannastavnih aktivnosti spada u one koje se u manjem broju sprovode u školama. Primetno je da su najčešće vannastavne aktivnosti u vezi sa nastavnim predmetom. Često je izgovor za nesprovođenje ekoloških sekcija sumnja predmetnog nastavnika da nije dovoljno stručan u toj oblasti. To je pogrešan pristup. Ne mora ekološku sekciju isključivo da vodi nastavnik biologije, već to slobodno može biti učitelj ili nastavnik iz određene druge oblasti. Važan je samo pristup i ljubav prema životnoj sredini.

Ekološke radionice:

Jedna od vrsta radionica/vannastavnih aktivnosti koja je, prvenstveno, jako zanimljiva učenicima i koja se može jednostavno realizovati, a obrazovni i lični doprinos kod učenika je izuzetno veliki, jeste i ekološka sekcija.

Ekološka sekcija može imati za cilj:

- upoznavanje učenika sa posledicama nemarnog dejstva čoveka na prirodnu sredinu;
- zaštitu i unapređivanje životne sredine;
- razvoj svesti kod učenika o značaju ekologije i estetike;
- razvoj odgovornosti kod učenika za očuvanje ekologije i higijene u životnom ambijentu;
- podsticaj individualnog delovanja učenika i nastavnika u razvoju ekološke svesti.

Očekivani rezultati ekološke sekcije:

Rezultati nakon pohađanja ekološke sekcije su mnogostruki, prvenstveno kod učenika, ali i u celokupnoj lokalnoj sredini. Dakle, pored očekivanog razvoja kritičkog i objektivnog stava o značaju očuvanja prirode, učenici će dati i svoj doprinos, kroz prenošenje ideje, ali i praktičnim delatnostima. Tako da, sama edukacija i rad na ovom polju sa decom jeste dalekosežno održiva.

ZAŠTO EKOLOGIJA?

Ekologija proučava odnose između živih organizama, uključujući na taj način i ljude, ali i njihovo fizičko okruženje. Ona pruža informacije o prednostima ekosistema i kako možemo da koristimo određene resurse a da pri tome ostavimo životnu sredinu zdravom za neke buduće generacije. U praksi, na osnovu posmatranja, ali i proučavanja vidljivo je da ta praksa nije baš takva. Iz tog razloga, značajno je posvetiti se proučavanju ekologije, pogotovo kroz neformalni vid obrazovanja.

Stanje na terenu

Svakodnevno smo prenatrpani fotografijama, vestima, informacijama o globalnom zagrevanju, zagađenju reka, nedostatku vode, česticama u vazduhu, upitnom kvalitetu hrane... Sva ova pitanja su u vezi sa ekologijom, ali nisu zaobišla ni našu sredinu. Iz reka nam se šire neprijatni mirisi, a umesto riba pliva plastika u određenim oblicima, umesto mirisa lipe širi se miris izduvnih gasova, a prijatnu zelenu boju parkova sve češće menjaju betonske ploče. Ova pitanja, iako globalna, mogu se rešavati iz lokalne sredine. Njihovo rešenje ne treba da bude trenutno, već održivo kroz podizanje svesti i kreiranje mladih osvešćenih ljudi. Metod kojim se može pristupiti ovim pitanjima najdelotvornije, jeste edukacija kroz vannastavne aktivnosti.

Primeri dobre prakse

Ekologija nije stran pojam koji se tek sada uvodi u obrazovni sistem i koji se obrađuje kroz neformalno obrazovanje. Postoji niz različitih načina iz čitavog regiona koji mogu poslužiti kao primeri dobre prakse ili, pak, kao inspiracija za neki budući rad. U nastavku će biti dati takvi primeri.

Dečija ekološka akademija

Dečija ekološka akademija je nevladino i neprofitno udruženje u Novom Sadu sa idejom da kroz edukativne radionice, igru i događaje približi zaštitu prirode deci. Učenje o ekologiji motiviše decu i mlade da malim promenama svakodnevnih navika mogu podstaći velike promene u očuvanju i zaštiti životne sredine.

Ovakvim vidom neformalnog obrazovanja o ekologiji, ovo udruženje organizuje niz aktivnosti kojim ostvaruje svoje ciljeve, kao što su Priroda je najbolja učionica koja se izvode u prijatnom okruženju, zatim i mnogobrojne druge poput Ptice selice, Totalna reciklaža, Razgovori za odrasle / Za manje smeća i više sreće.

Ovim aktivnostima uspešno se ostvaruju ciljevi, gde se na neformalan način učenici edukuju, ali se i doprinosi lokalnoj zajednici.

O samom radu, dodatnim idejama i načinu realizacije možete se upoznati na sajtu udruženja www.deakademija.com

Udruženje „Eko spiral“

Udruženje “Eko spiral” iz Rume vredno radi na realizaciji edukativnih ekoloških radionica za decu i mlade u cilju podsticanja njihovog sveukupnog razvoja - od poboljšanja fizičkih i motoričkih sposobnosti, osećaja ritma i umetničke skladnosti, preko empatije i sazajnih aktivnosti do razvoja ekološke svesti. Ovo udruženje sprovodi veliki broj aktivnosti poput Slikanje semenima; slikanje peskom; pletenje pruća; sakupljanje samoniklog jestivog bilja; pravljenje saksije od panja. Ovim vidom neformalnog obrazovanja, ova organizacija uspeva da podigne ekološku svest korelacijom kroz umetnost.

O samom radu, dodatnim idejama i načinu realizacije možete se upoznati na sajtu udruženja www.ekospiral.org

Ekološke sekcije u školama

Mnogobrojne škole su upravo ekološku sekciju uvrstile u svoj plan i program. To se dešava jer sam rad ne iziskuje mnogo materijalnih sredstava, koja škole često ne mogu da izdvoje, dok se upravo radom postižu kompetencije. Sam rad je vidljiv, a učenici dobijaju neverovatno znanje (kroz igru, filmove, boravak u prirodi), te edukacija nije bauk, već podjednako učešće nastavnika, roditelja, učenika koji su sve vreme u centru zbivanja. U nastavku će biti dati kratki opisi kako određene škole sprovode ekološke sekcije.

OŠ "Novi Beograd"

Kroz sve akcije, članovi ekološke sekcije daju dobar primer kako se treba boriti za očuvanje svega što nam priroda nesebično daje. U toku godine organizuju akcije ozelenjavanja, sađenja biljaka, formiranja ekoloških kutaka i sakupljanja pet ambalaže. Učenici rado učestvuju u čišćenju dvorišta, sađenju biljaka, zalivanju i sa zadovoljstvom na licu posmatraju plodove svoga rada.

OŠ „Stanimir Veljković Zele“ Bojnik

U pitanju je još jedna od škola koja sprovodi niz aktivnosti koje se baziraju na obeležavanju značajnih ekoloških dana. Time se podstiču učenici da sagledavaju širu sliku ekoloških problema, ali i da budu deo globalne zajednice koja opominje na nepovoljan položaj eko sistema i tako, kao deo celine, razviju odgovornost.

OŠ „Petar Leković“ Požega

U sklopu biološko-ekološke sekcije u ovoj školi odvija se niz aktivnosti, kroz različita predavanja, ali i kroz interaktivni radioničarski rad. Kroz predavanja gde učenici vode glavnu reč, pripremaju predavanja i realizuju ih. Pored edukacije podstiče se odgovornost, ali i kreativnost. Radioničarskim radom, gde su u ovoj školi najčešće aktivnosti posvećene ishrani i obeležavanju značajnih svetskih dana, na interaktivan način, kroz izložbe likovnih radova, fotografija, spremanje hrane, sadnju, razvijaju se dodatne sposobnosti i brže usvaja naučeno.

Hemijsko-prehrambena tehnološka škola u Beogradu

U sklopu ekološke sekcije, ova srednja škola je objedinila razvoj kreativnosti i razvoj ekološke svesti. Upotrebom bačenog materijala kreiraju se kostimi, obeležavaju se značajni dani, ali i učenici rade prezentacije koje ukazuju na aktivnosti koje mogu doprineti očuvanju i zaštiti životne sredine. U sklopu sekcije, formirana je i ekopatrola koja beleži neadekvatan odnos prema životnoj sredini, prvenstveno u školi, školskom dvorištu i okruženju.

Gimnazija u Kruševcu

Ekološka sekcija u ovoj školi najčešće se bazira na naučnom pristupu i istraživačkom radu. Tako da, kroz ispitivanje buke, zračenja, različitih klimatskih promena, učenici dolaze do određenih saznanja koja kasnije prezentuju i na osnovu čega može da se pravi strategija za poboljšanje životne sredine.

Aktivnosti na polju ekologije u našem okruženju

Na prostoru Kosova i Metohije postoji niz udruženja, nevladinih organizacija, osnovnih i srednjih škola koje upravo kroz neformalno obrazovanje pokušavaju da probleme zagađenja stave u žižu interesovanja ili da sam problem ne bude na marginama. U nastavku ćemo pokušati da predstavimo neke primere dobre prakse ovih institucija.

UN4YouthKosovo jeste kancelarija koja radi pri UN-u i koja u nizu svojih aktivnosti ima vidljiv rad na polju ekologije, kroz predavanja, ali prvenstveno aktivizma. Takođe, raspisuje projekte kojim podržava rad na polju ekologije.

Save the Children in Kosovo je organizacija koja sprovodi, ali i podržava različite aktivnosti u vezi sa aktivizmom i održivošću. Često su im jedne od primarnih aktivnosti upravo ekološke.

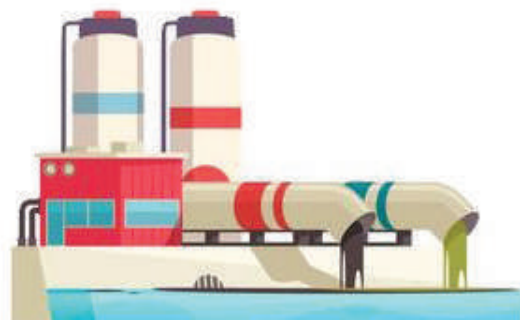
OSCE Mision in Kosovo je organizacija koja se bavi mnogim aktivnostima, od političkih, do podrške kreativnosti i značajnih pitanja među kojima svakako spada i ekologija. Podrškom na polju projekata daje se mogućnost realizacije ideja.

Domovik je nevladina organizacija koja u sklopu mnogobrojnih aktivnosti često sprovodi i podržava ekološke. Cilj ove organizacije nije samo sprovođenje aktivnosti, već rad na održivosti i na razvoju ekologije kao održive teme u sredinama.

Ekološke aktivnosti u školama na Kosovu

Na Kosovu, mnoge škole, kroz vannastavne aktivnosti, imaju i ekološke sekcije. Cilj prikazivanja određenih ekoloških aktivnosti iz škola sa Kosova jeste da pokaže primere dobre prakse, ali i da određene ideje za saradnju i realizaciju nekih od aktivnosti.

Gimnazija u Kosovskoj Kamenici u saradnji sa udruženjem Kulturno sklonište KRIK uključila se u ekološke aktivnosti povodom obeležavanja Dana planete Zemlje. Pored predavanja i debata o ekologiji i zagađivačima, učesnici su imali prilike da daju svoj doprinos planeti Zemlji, te su učestvovali u izgradnji i dekorisanju kućica za ptice, ali su i zasadili pet stabala. Nakon čitave radionice učesnici su izdvojili ideje o zaštiti Zemlje od zagađivača, na osnovu čega su kasnije izrađeni plakati. Ova radionica poslužila je učesnicima kao uvod u likovno izražavanje na koloniji koju je Gimnazija organizovala povodom dana škole.

Ove aktivnosti su dobar primer saradnje škole sa određenim organizacijama kako bi se ostvario zajednički cilj. Takođe, aktivnost je bila interdisciplinarna, jer pored ekoloških predavanja i praktičnog dela u vidu podrške zaštite flore i faune, radilo se na razvoju kreativnosti i jačanju ideje likovnog izražavanja, razvoju tehničkih i modelarskih veština, ali i svesti o zdravom načinu života i odgovornom odnosu prema zdravlju.

Ovo su samo neke od organizacija i institucija koje ekološke probleme stavljaju u žižu interesovanja i rade na podršci neformalnom obrazovanju kako bi tema ekologije bila održiva, a znanje o njoj primenljivo.

Načini na koje se mogu sprovesti sekcije

Obrazovni sistem daje obavezu nastavnicima da se bave vannastavnim aktivnostima (dodatnom nastavom, dopunskom nastavom, organizovanjem sekcija...). Kako bi se ova obaveza ispunila treba objektivno da sagledamo situaciju u školi i da izbegnemo „obavezu“, već rad treba da nam bude zadovoljstvo. To zadovoljstvo može da nam pruži ekološka sekcija, u okviru koje rad možemo da kreiramo na način kako nam je najlakše, najbolje i da taj rad bude primenljiv i blizak učenicima.

Važan element jeste i razvoj međupredmetnih kompetencija. Organizovanjem ekološke sekcije mogli bismo da ostvarimo veliki broj međupredmetnih kompetencija poput komunikacije, rešavanje problema, saradnju, preduzetništvo i orijentaciju ka preduzetništvu, odgovoran odnos prema zdravlju i okolini, estetičku kompetenciju.

Ovde ćemo dati samo par primera kako možemo organizovati ovu vannastavnu aktivnost, sa kim možemo sarađivati i šta možemo sve raditi.

Saradnja

Saradnja prilikom rada jeste veoma važna, no svakako nije nužna. No, kako bi nam bilo lakše u radu, a naš rad vidljiviji i kvalitetniji, kao kreator plana i programa, ukoliko vam mogućnosti dozvole, slobodno možete isplanirati saradnju sa nekim ili nekom institucijom.

Učenici

Učenici su prvi i najvažniji faktor saradnje. Sekcija ne mora biti kreirana samo od jednog odeljenja ili razreda, već može uključiti učenike više razreda i odeljenja. Na taj način, takva nehomogena sredina dala bi veći doprinos u radu, razvoj čak i takmičarskog duha, razmenu iskustva i ideja.

Kako svaka škola ima i učenički parlament koji ima svoj plan i program, u sklopu ekološke sekcije valjalo bi stvoriti saradnju sa ovim organom škole, te bi na taj način same završne aktivnosti bile bogatije, sa velikim brojem direktnih korisnika i realizatora. Na taj način, obrađivana ekološka tema bi bila razumljivija za širu zajednicu.

Nastavnici / stručni saradnici / direktor / pomoćni radnici

Školu kao instituciju čine već pomenuti učenici, ali i svi zaposleni u njoj. Stoga, saradnja prilikom realizacije određene isplanirane teme može biti mnogo lakša ukoliko imate podršku i ostvarite saradnju sa još nekim ko je zaposlen u školi.

Kolege iz nastavnog procesa mogu vam svojim stručnim znanjem u mnogome pomoći, u zavisnosti od teme. Oni mogu da budu gostujući predavači, vođe određenog segmenta radionice, ali mogu da daju podršku u, na primer, metodološkom pristupu problemu. Korelacija među predmetima jeste jako važna, a kako je ekologija širok pojam koji ima dodira sa mnogim disciplinama, ovakav vid saradnje obogatio bi rad ekološke sekcije i doprineo širem i boljem znanju kod učenika.

Stručni saradnici (pedagog, psiholog, bibliotekar, socijalni radnik, defektolog...) često su najupućenije osobe u rad škole, sekcija, redovne nastave. U sklopu sopstvenog plana i programa i sami stručni saradnici imaju isplanirane mnoge aktivnosti. Prilikom realizacije određene aktivnosti, stručni saradnici u mnogome mogu pomoći u koordinisanju, organizovanju ili nekoj drugoj podršci.

Direktor ustanove jeste prvi među jednakima. Svakako, direktor treba biti upoznat sa svim aktivnostima. U savremenom obrazovanju, direktor nosi i ulogu menadžera institucije, te shodno tome u mnogome može pomoći u odobrenju estetskog doprinosa, ali i u materijalnoj ili tehničkoj podršci realizaciji vaše ideje.

Pomoćni radnici škole, često nevidljivi u obrazovnom procesu, u mnogome ipak doprinose radu ustanove. Oni takođe mogu biti od velike pomoći u realizaciji ekološke sekcije, tako što mogu da pripreme mnoge materijale koji su vam neophodni za samu realizaciju aktivnosti.

Roditelji

Roditelji su jedan od važnijih faktora funkcionisanja obrazovne ustanove. Saradnja sa roditeljima i uticaj na rad škole kreće se od formalnog odnosa, kroz funkcionisanje školskog odbora, pa do neformalnih sastanaka učitelja, razrednog starešine, stručnog saradnika ili predmetnog nastavnika. Roditelji, sa druge strane, mogu da budu važan oslonac u realizaciji vannastavnih aktivnosti, ne samo izdvajanjem materijalnih sredstava za određena putovanja već mogu biti značajna podrška.

Postavlja se pitanje na koji način roditelji mogu uticati na razvoj ekoloških sekcija? Njihov doprinos samom radu i ostvarivanju ciljeva može biti veliki. Na prvom mestu treba sagledati eventualne obrazovne kapacitete roditelja ili njihova zaposlenja. Roditelj bi mogao da bude predavač na određenoj radionici i na taj način biste praktični deo i dodatnu edukaciju pružili učenicima. Pored toga, kao izuzetno uspešno pokazalo se održavanje zajedničke radionice za učenike i roditelje. Odgovornost učenika bi na taj način bila veća, a radionice se mogu usmeriti na timski rad gde bi se saradnja podigla na viši nivo. Čak bi i roditelji bili dodatno osvešćeni o značaju rada sa decom kod kuće kada je u pitanju razvoj ekološke svesti. Na taj način, rad na polju ekologije bi bio održiv.

Radionice

Način sprovođenja ekološke sekcije može biti veoma različit. Najčešće se zasniva na radioničarskom radu. Radionica je savremeni oblik grupnog rada sa jasnim i ograničenim ciljevima. U ovom slučaju, učenici se ciljno okupljaju radi određene konkretne praktične ili teorijske dodatne obuke. Kako bi radionica bila uspešna potrebno je koristiti različite kreativne tehnike.

Kao otežavajuća okolnost ponekad deluje napisati pripremu za radionicu, no to svakako ne treba biti bauk. Sa druge strane, ne treba ni potpuno kopirati postojeće pripreme, jer je svaki učenik individua, sa svojim karakterom, dok je svaka grupa različita. Iz tog razloga, jedino voditelj radionica, u ovom slučaju ekološke sekcije, zna sa kakvom grupom radi, i treba uraditi posebne radionice kojim će ostvariti cilj baš u toj grupi. To svakako ne znači da ne treba konsultovati i neke druge pripreme, jer će nam one svakako pomoći u razvoju ideja.

Na internetu postoje mnogi sajtovi ili pdf fajlovi sa ekološkim radionicama, te radionice jesu sadržajne i svakako ih treba posetiti.

https://webgate.ec.europa.eu/chafea_pdb/assets/files/pdb/20091210/20091210_d03-02_oth_hr_ps_manual_for_workshop.pdf

Projektna nastava

Projektna nastava nije projekat, niti zadaci iz nastavnih jedinica koji se obrađuju na neki zanimljiv način. Projektna nastava se može izvršiti i kroz samo jednu aktivnost i njen cilj se može videti najviše kroz kombinaciju vidljivog dela i velikog istraživačkog rada koji doprinosi znanju.

Daćemo jedan primer koji se samo kroz jednu aktivnost može sprovesti u vezi sa ekološkom sekcijom. U sklopu projektne nastave, učenici treba da zasade samo jedno drvo. Naizgled, ovo bi bilo jednostavno. Pronađe se sadnica, lopata i mesto, iskopa se rupa i zasadi drvo. Ipak, to, onda, ne bi bila projektna nastava. U sklopu ekološke sekcije i projektne nastave učenici bi trebalo dosta da istražuju. U slučaju sadnje drveta, učenici bi mogli da istraže koje sve vrste drveta mogu da uspeju na staništu u okolini škole, u kom vremenskom periodu je najbolje zasaditi tu biljku, koliko ta biljka raste, koliko joj je široka krošnja, kakve plodove donosi. Na taj način, učenici bi dobili široko znanje o biljnom svetu u našem kraju. Ovim smo kroz projektnu nastavu povezali ekologiju najviše sa biologijom. Svakako može se povezati i sa drugim predmetom, na primer geografijom gde bi se kroz sadnju drveta ispitalo koliko ta biljka podnosi vlažnost i padavine, a kolike su padavine u proseku kod nas. Koliko podnosi zagađenja, odnosno da li je smeštena u gradu ili u selu. Takođe, može se povezati i sa znanjem iz matematike i fizike, sa određenim merenjima, kakvo je korenje te biljke, koliko raste, koliko treba da je udaljimo od školske zgrade da ne bi oštetilo temelje građevine. Takođe, u obzir se može uzeti i koliki će hlad praviti i da li će uticati na osvetljenje u školskim učionicama. Nakon toga, može se povezati i sa likovnom kulturom i tehničkim obrazovanjem kroz projektovanje izgleda školskog dvorišta sa tom sadnicom i kroz doprinos estetskom izgledu. Svakako, tu se može povezati i hemija sa hemijskom strukturom zemljišta na kojem sadimo. Svakako, jedna sadnica drveta nam daje ogromne mogućnosti za razvoj edukacije kod učenika. Iz tog razloga, projektna nastava je izuzetna za ekološke sekcije.

Preporuke za rad

Do sada smo dali širu sliku načina na koji se mogu obraditi određene teme, ko sve može da učestvuje u radu ovog vida vannastavnih aktivnosti, ali i primere dobre prakse koji mogu poslužiti za stvaranje i konkretizovanje ideja. Ipak, sada je potrebno da i ove, do sada navedene preporuke, konkretizujemo i možda time pomognemo u realizaciji vaših vannastavnih aktivnosti.

- *Napravite plan i program u saradnji sa učenicima. To će ih podstaći da odgovornije pristupe radu.*

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ideje za teme koje ćete obrađivati mapirajte na terenu. Rad na primerima konkretnih problema iz okoline biće delotvorniji, jer je učenicima vidljiviji.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Uzeti ideju kolege ili čitave sekcije iz neke druge škole nije krađa, već rad opobanim metodama da bi se došlo do zajedničkog cilja. Lepo je obogatiti ideje primerima dobre prakse.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Potencirajte interaktivne aktivnosti poput radionica, jer će interaktivan, netradicionalni rad doprineti većem angažovanju i zainteresovanosti.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Uvedite rad na projektima. Iznenadiće vas studioznost i želja za istraživanjem kod učenika. Uspećete tako da razvijete mnoge kompetencije kod njih i to na zabavan način..</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pozovite na aktivnosti i kolege. Njihova uža stručna oblast može obogatiti i podići vašu ideju na viši nivo.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Uključite slobodno i roditelje/staratelje, kao stručnjake, ali možete samo i kao učesnike. Zajednički rad roditelja/staratelja i dece je plodotvoran, zabavniji, a doprinos u boljim socijalnim veštinama nemerljiv.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Na kraju, kreirajte ekološku sekciju. Iskustvo će vam samo otvoriti nova vrata i doneti nove ideje, a time ćete kreirati lepše mesto za život svih u vašoj okolini.</i>

